

Hoe verder na beëindiging van het fokverbod?

Peter Vesseur, PV

In de gebieden waar het fokverbod geldt staan op dit moment alle zeugen **gust**.* Er is weinig bekend over hoe het verder zal gaan met die zeugen. Toch is het goed er tijdig bij stil te staan. Wat is de verwachting op theoretische basis en hoe kan daarop worden ingespeeld? Ook is dit een moment om na te denken over alternatieve productiesystemen, zoals een twee- of drieweeks productiesysteem. Dit kan nu zonder extra verliesdagen worden opgestart en sluit aan bij te verwachten veranderingen in de sector.

Al bij de instelling van het fokverbod is de zorg uitgesproken dat na beëindiging ervan het nog een half jaar duurt voordat er weer biggen richting mesterij gaan. Het gevolg kan zijn dat vleesvarkenshouders biggen uit het buitenland betrekken, wanneer ook het vervoersverbod is opgeheven. Dit kan grote risico's inhouden voor de gezondheid van deze dieren. Het zou natuurlijk een ramp zijn als op die manier een nieuwe veewetziekte zou worden geïmporteerd. Maar ook andere ziekteverwekkers kunnen problemen gaan geven. In eerdere situaties met een biggentekort waarbij werd geïmporteerd uit ogenschijnlijk betrouwbare landen, was er een duidelijke toename van bijvoorbeeld snuffelziekte. In het Verenigd Koninkrijk zijn er de laatste tijd ernstige problemen door *Streptococcus suis type 14*. Daar zitten we hier niet op te wachten! Vooral voor "gesloten bedrijven", die de eigen vleesvarkens afmesten, kan de import van nieuwe ziekteverwekkers nog lang nawerken als ook de zeugenstapel geïnfecteerd raakt! Houd, als u toch diermateriaal moet aankopen, rekening met dergelijke risico's.

Is er, voor we verder gaan, iets positiefs over het fokverbod te zeggen? Ten aanzien van het verloop van de varkenspest zijn er voordelen te noemen. Die voordelen gaan echter nu pas spelen en lijken dus als mosterd na de maaltijd te komen. Eén van belangrijkste voordelen is dat het varkenspestvirus van guste zeugen geen "carriërsows" kan maken. "Carriërsows" zijn zeugen die na contact met het virus ogenschijnlijk zelf niets mankeren en het virus hebben overwonnen. Maar doordat de vruchten in de baarmoeder vroeg in de dracht ook besmet zijn, fungeren ze als een tijdbom. Biggen in dergelijke

zeugen kunnen namelijk volop virus blijven produceren. Dit virus komt pas vrij bij de geboorte, dus maanden later! Wanneer er alleen guste zeugen op een bedrijf aanwezig zijn, zal het virus eerder doodlopen. Het virus heeft dan wel een enkele positieve zeug kunnen veroorzaken, maar is niet verder gespreid.

Een ander voordeel van het fokverbod is dat het aantal contacten met de bedrijven uiteindelijk sterk afneemt.

De planning van dekkingen na het fokverbod

Juist nu is het mogelijk over te gaan van het gangbare éénweekse productiesysteem op een twee- of drieweeks productiesysteem. Het kan nu zonder extra verliesdagen! Waarom zou een twee- of drieweeks productiesysteem interessant kunnen zijn? Er zijn twee overwegingen. De eerste is de gewenste grootte van de dekgroepen. Die is vooral van belang als men werkt met of in de toekomst denkt over te gaan naar een systeem van groepshuisvesting (zie tabel 1). De tweede is de gewenste grootte van de af te leveren koppels biggen, met het oog op waarschijnlijk strenger wordende eisen aan aantal herkomstadressen en aantal leveranties. Een koppel biggen is bij het drieweeks productiesysteem in principe driemaal zo groot als bij het gangbare productiesysteem. In de praktijk, doordat er niet wekelijks maar eens per tien dagen wordt afgeleverd, is deze factor ongeveer 2,1. Een bedrijf van 200 zeugen produceert in het drieweeks productiesysteem, bij een afbigpercentage van 85% en 9,8 afgeleverde big per worp, 250 biggen per keer. Met een één-

* Het artikel is geschreven in de periode dat het fokverbod nog van kracht was

weeks productiesysteem produceert een dergelijk bedrijf 83 biggen per week en levert om de 10 dagen ongeveer 174 biggen af. De keuze is afhankelijk van de afzetmogelijkheden en/of de wensen van de afnemer.

Het aantal dekkingen per week moet afgestemd zijn op de beschikbare ruimte in de kraamstal (in dit drieweeks systeem de helft van het aantal kraamstalplaatsen plus een correctie voor het afbigpercentage) en de biggenopfok. Het is de kunst direct de juiste regelmaat in te bouwen, omdat anders de gecreëerde productiegolven nog lang kunnen blijven bestaan. Dit geldt trouwens voor alle systemen! Voor de aankoop en instroom van opfokzeugen moet een zo goed mogelijke planning worden gemaakt. Waarschijnlijk zijn er aanvankelijk minder opfokzeugen nodig dan normaal, maar later meer. Als er opfokzeugen op het bedrijf zijn die door de omstandigheden veel ouder zijn geworden dan normaal, is het zeker zinvol deze dieren eerst in te zetten. Want als ze tenminste niet veel te zwaar en vet geworden zijn, is de productie- en levensduurverwachting van dergelijke opfokzeugen alleen maar toegenomen. Er zijn op de bedrijven waar het fokverbod van kracht is ook zeugen aanwezig die normaal gesproken, bijvoorbeeld vanwege een wat tegenvallende productie, uitgeselecteerd zouden zijn. Het is te overwegen om een deel van dergelijke zeugen toch aan te houden en weer te insemineren. Weeg daarbij ook de voorwaarden voor uitbetalen in verband met het fokverbod af. Een versnelde vervanging van zeugen na de volgende worp kan wel nodig zijn. De verwachting is namelijk dat de zeugen in de kraamstal veel gewicht verliezen, omdat ze over het algemeen in een te ruime conditie zijn. Dit geldt zeker als de zeugen grote wor-

pen brengen (de wens is de vader van de gedachte). Een hoger gewichtsverlies in de kraamstal gaat gepaard met een wat langer interval spenen - bronst en een wat slechter resultaat in de volgende worp.

Rond het dekken

Bij het dekken is de vraag: inseminatoren-KI, DHZ-KI of zelfs bedt-ijfs-KI? Bedrijfs-KI betekent aankopen van beren, Dat betekent altijd een zeker risico. KI is een specialisme en als de kwaliteit van het gebruikte sperma wat minder is, heeft dat grote gevolgen voor de productie. Besluit niet te snel tot bedrijfs-KI. KI via gespecialiseerde KI-bedrijven blijft op zich een zeer goed systeem om risico's van ziekte-insleep te verminderen. De KI zal haar eigen risico's ten aanzien van ziekte-insleep verkleinen; de KI zal extra investeren omdat er zoveel bedrijven van een goede aanpak op dat niveau afhankelijk zijn. Het is daarnaast te verwachten dat veel meer zeugenbedrijven zullen kiezen voor DHZ-KI in plaats van inseminatoren-KI, om het aantal contacten van het bedrijf verder terug te brengen.

Op veel bedrijven zal het merendeel van de zeugen normaal cyclisch zijn gebleven. Als dit is bijgehouden is er een redelijke schatting te maken van het aantal zeugen dat per week berig wordt. Deze dieren kunnen in een natuurlijke bronst worden gedekt. Wanneer niet bekend is of de zeugen nog cyclisch zijn is het te overwegen om de bronst te synchroniseren. Op bedrijven die de berigheden wel hebben bijgehouden zal na verloop van tijd het aantal spontaan berige zeugen onder het aantal geplande dekkingen komen. Het is te overwegen om daar op tijd op in te spelen en ook dan zeugen te gaan synchroniseren. Dit zal zeker zinvol zijn als er met een twee- of drieweeks productiesysteem gewerkt gaat

Tabel 1: Dekgroepgrootte bij verschillende productiesystemen

Bedrijfsgrootte aantal zeugen	productiesysteem		
	éénweeks	tweeweeks	drieweeks
100	5	10	15
200	10	20	30
400	20	40	60

worden. Het product Regumate® lijkt hiervoor zeer geschikt. Het preparaat bootst een geel lichaampje na (dat progesteron produceert) en kan over het voer verstrekt worden. Het moet gedurende 18 dagen achtereen éénmaal daags gegeven worden, tot vijf dagen voor de gewenste inseminatiedag. Men moet dus 23 dagen voor de geplande inseminatiedag met het toedienen beginnen. Houd wel rekening met de wachttijd voor het slachten: deze is 35 dagen na de laatste behandeling! Zorg ervoor dat alle voor KI te gebruiken materialen op tijd weer tip top in orde zijn. Gebruik geen

pipetten die onder het stof zitten, ingedroogd zijn of scheurtjes vertonen. Controleer de 17°-kast. Kies een veilige inseminatiestrategie, omdat de brontsel wel eens net wat anders zou kunnen lopen dan normaal. Tweemaal insemineren met een interval tussen de inseminaties van 24 uur - de zeug moet dan nog wel staan voor de man - is aan te raden. Denk na over de manier van drachtigheid testen die u wilt gebruiken. Als dit toch met een scanner moet gebeuren, zorg dan dat dit apparaat schoon op uw bedrijf komt en zorg zelf voor verlengkabels.

Voerschema rond dekken en in de dracht en worpresultaten

Bij een matige conditie van de zeugen zou flushen te overwegen zijn. De dieren zijn echter over het algemeen eerder in een te goede conditie en volgens de literatuur is flushen bij meerdereworpszeugen niet effectief. Daarom is flushen in theorie overbodig. Natuurlijk is het ook niet verstandig om in de week voorafgaande aan het insemineren te krap te voeren. In de praktijk kan een week voor dekken iets extra's voeren niet veel kwaad.

Gedurende de dracht moeten de normale verhogingen in het voerschema worden gevolgd. Het voerniveau mag, afhankelijk van de conditie van de zeugen, over de gehele periode gezien wel iets onder het gangbare niveau liggen (100 tot 200 gram).

Over de resultaten in de volgende worp is niets bekend. Er zijn hoogstens verwachtingen op grond van ervaringen met het overslaan van één cyclus. Het is zeker niet uitgesloten dat de tomen aan de grote kant zullen zijn. Er zal daardoor een lager geboortegewicht kunnen optreden en er kan wat meer risico op uitval zijn. Dit is een extra reden om zeugen gedurende de laatste maand van de dracht wel de normale voerverhoging te geven, zoals dat ook voorheen gebruikelijk was. ■